

JOSEP TERO

Cantautor de la Mediterrània

Ramon Moreno

PERFILS EMPORDANESOS

Calligraf

JOSEP TERO

Cantautor de la Mediterrània

Ramon Moreno

Josep Tero
Cantautor de la Mediterrània
Ramon Moreno

Edicions Cal·lígraf
Figueres, 2024

Primera edició — novembre de 2024

Publicació

Edicions Cal·lígraf, SL
Monturiol, 2, 1r 1a
17600 Figueres
Tel. (0034) 615 261 764
www.edicionscalligraf.com
info@edicionscalligraf.com

Disseny i maquetació

Plàcid Busquets

Impressió

DC Plus, Serveis Editorials

Correcció

Joan Riba Romeva

© del text

Ramon Moreno López

Il·lustració de portada

Plàcid Busquets

ISBN

978-84-129379-2-3

Dipòsit legal

GI 1601-2024

© d'aquesta edició

Edicions Cal·lígraf, SL

*Queda rigorosament prohibida,
sense l'autorització per escrit
dels titulars del copyright, la
reproducció parcial o total
d'aquesta obra per qualsevol
mitjà o procediment, incloent-
hi la reprografia i el tractament
informàtic. Les infraccions
d'aquests drets es troben sotmeses a
les sancions establertes a les lleis.*

Taula

Ofici de cantautor	00
Llengua i país	00
«Quan dic l'Escala»	00
Poetes	00
Joan Salvat-Papasseit	00
Poetesses	
Maria Àngels Anglada	00
Kavafis, poeta del nostre territori	00
La Mediterrània	00
L'Alguer	00
Grècia	00
«La dama d'Aragó» viatja per la Mediterrània	00
Cançons regalades	00
Marina Rossell	00
Maria del Mar Bonet	00
Discografia	00

Ofici de cantautor

Potser no seria gens agosarat dir que la música ha format part de la vida de Josep Tero des de sempre. I és que en el moment de néixer, quan la seva mare donava a llum un 26 de novembre de 1951, el seu avi patern era assegut al peu de les escales que porten a l'habitació de la casa de l'Escala, tocant la mandolina, per ajudar en aquells moments difícils. Aquell instrument ocupa encara un lloc preeminent a l'estança principal d'aquella casa del carrer del Sol de l'Escala. De fet, en Josep reconeix que «no hi ha hagut dia, al llarg de la meua vida, que no hagi escoltat o cantat una cançó».

L'avi patern el va acostar a la música. Tocava l'harmònica, l'acordió i la bandúrria en orquestrines populars i va ser ell qui li va regalar la seva primera guitarra, quan tenia nou anys. «Era un home que no parava mai», recorda en Josep, «sempre anava de terra en mar i de mar en terra. Si el vent afluixava, agafava la barca. Si no afluixava, anava a l'hort, a l'olivar o la vinya». El seu pare també era pescador i patró de la seva barca. Alguns dels seus companys, com en Simeó Català, que era cosí de la seva ma-

re, o en Joan Ferrés, van fundar el grup d'havaneres Els Pescadors de l'Escala: «De petit jo els sentia cantar sovint quan venien a casa meva el dissabte, si aquella setmana hi havia hagut peix». De fet, el nom de «pescadors de l'Escala» era la denominació genèrica dels cantaires escalencs que durant les dècades dels anys quaranta i cinquanta, els dies que bufaven nords, redossaven les teranyines al port de l'Estartit, i les tripulacions anaven a la taverna de Cal Moreno i, entre gots de vi, entonaven cançons de tota mena, des d'havaneres («americanes», que en deien) fins a boleros i ranxeres, altres cançons tradicionals i sardanes. Seria precisament un dels components del grup, en Carles Mallart, *Litus*, qui ensenyaria al petit Josep els primers acords a la guitarra; i també aprendria cançons amb en Ferran Català, fundador del grup d'havaneres Oreig de Mar i cosí de la seva mare. Recorda també com, amb nou o deu anys, anava amb un amic seu a veure la Caterina Albert, amiga de la seva mare, i del llit estant «li tocàvem cançons tradicionals catalanes, com “Muntanyes del Canigó”», amb la guitarra i l'harmònica.

La família Oliveras passava les nits d'hivern «arreterats al foc de la llar» amb l'avi tocant l'harmònica, la mare cantant i en Josep aprenent les primeres cançons. De petit, Josep Tero, llavors encara Josep Oliveras, va formar part del cor parroquial de l'Escala, amb un ensenyament més rigorós: «Hi havia un aprenentatge que es palesava en el fet de poder cantar una cosa que tenia cap i peus, com era una cançó amb harmonies d'altres veus,

amb acompanyaments d'un harmòniom o d'un piano...». L'aprenentatge continuaria amb el pas, als tretze anys, a la Coral, «amb la gent gran». Aquestes etapes formatives van estar acompanyades de la professora Roser Sureda, de qui en Josep té un gran record. Més tard, durant la seva estada per estudiar batxillerat a Figueres, va rebre classes de Maria Rosa Gratacós, pianista i compositora, que li va obrir les portes del món del folklore cantat. També va formar part de l'esbart dansaire La Farandola, sota el guiatge de Josep Clos i Margarida Roca i, ja a Girona, quan hi va anar a estudiar magisteri, de la Coral Polifònica de Girona.

Però amb l'adolescència li va arribar una altra manera de veure la música: «Quan jo era adolescent hi havia sales de ball, com La Nansa o Aquarium, que l'Aurora Bertrana anomenava La Peixera en la seva novel·la *Vent de grop*, on podíem abraçar la parella amb la tendresa d'una música agradable que seria inimaginable en les discoteques d'ara. Hi escoltàvem una música humanitzada amb cançons en italià i en francès. Podies ballar escoltant les paraules de poetes com Georges Moustaki o Léo Ferré, que et parlava de la música que podies sentir com et recorria el cos fins a arribar-te als ronyons».

I també hi havia, és clar, la música pop i rock. Els Beatles, per exemple, permetien cantar i ballar «en una festa impressionant». Prop de casa hi havia una «*boîte* oberta, decorada amb fanalets de colors, i allà sonaven unes músiques que no et pots imaginar». Eren els temps

del rock anglosaxó, que també el va impactar, potser els Beatles més que els Rolling Stones. El pop «musicalment tenia una força molt determinant, perquè, a més, ens ajudava a ballar d'una manera... Tot era una novetat molt gran». Tot i que Josep Oliveras tenia més tirada per la cançó francesa i italiana i cantants com Mina Mazzini, *Mina*, que cantava «Il cielo en una stanza», escrita per Gino Paoli. «És la cançó més extraordinària dels anys seixanta.» Tot plegat també era un pas més en el procés d'aprenentatge: «Era una altra escola. L'escola era aquesta *boîte* que exhalava cançons ballables». Així que la seva aproximació a la música va ser natural: «M'hi vaig posar de manera molt inconsistent, perquè estava enamorat de la música des de sempre. Recordo haver cantat cançons dels discos que es feien a Barcelona d'un segell o altre, d'Els Setze Jutges...».

Però inesperadament es va produir un fet transcendent en la trajectòria vital de Josep Tero, un fet que l'impulsaria a dedicar-se al món de la música i la cançó: l'actuació de Raimon a l'Escala, un matí de diumenge de primavera de l'any 1964. Aquell concert es va celebrar a Can Panxo, un cafè històric, cèntric, situat davant la platja, que Paco Poch va transformar a principis dels anys seixanta en la primera discoteca de l'Escala (més tard Poch seria el pare d'una altra discoteca mítica: Marokko). El concert l'havia organitzat, a les dotze, en sortir de missa, el capellà del poble (que «era molt progre»), a qui es coneixia com a *mossèn Bultaco*. D'en Raimon,

Josep Tero en coneixia el primer EP, amb les cançons «Al vent», «Som», «La Pedra» i «A colps», que tot sovint programava Salvador Escamilla a Ràdio Barcelona, o la periodista Montserrat Minobis a Ràdio Popular de Figueres, on presentava un programa dedicat a la cançó en català: «En el moment més inesperat, la Montserrat Minobis et projectava aquella força d'en Raimon i tothom quedava acollonit».

En Josep té un record vívid d'aquell concert a l'Escala: «En Raimon havia aparegut al poble i sobtadament ens havíem congregat en una sala de ball per escoltar sis cançons seves. Recordo encara amb emoció la força de la seva veu dient-nos el seu “no” rotund contra la “por”. Era una sala fosca i hi havia un llum que enfocava el personatge i un sol micròfon. Recordo l'impacte de “De l'home mire sempre les mans. / Mans de xiquet, ben netes, / mans de xiquet que es faran grans...”. Vam sortir d'allà transformats. Hi havia tota una quantitat de gent que l'envoltava i ell al mig en la foscor i la claror específica de les seves mans, la veu i la guitarra. Allò em va impactar molt».

Va ser la música, però també va ser una presa de consciència política. Com assenyala Enric Balaguer en el llibre *Punts de fuga. Pensar, crear, resistir*, aquella cançó, «una de les cançons mítiques de Raimon», es referia a «una manera de distingir els treballadors dels senyorets, els llauradors dels mecànics, els pescadors dels picapedrers, les mecanògrafes de les rentadores de roba o de les mo-

distes... En unes quantes imatges, el cantant de Xàtiva condensa un reflex simbòlic de la conducta humana».

Així, Raimon seria la seva porta d'entrada al món de la cançó d'autor. El jove Oliveras va escoltar també Guillem d'Efak, Quico Pi de la Serra, Enric Barbat, Joan Manuel Serrat o Guillermina Motta, als quals seguia en els concerts que feien pels voltants de l'Escala i l'Empordà: «Va ser el meu primer moment de seducció. Em vaig sentir seduït per la força, i la força de la raó, amb què apareixien els textos d'en Raimon, d'en Quico, de la Motta i de tots els altres».

El cantant manacorí Guillem d'Efak li va obrir una altra porta: «Recordo un concert seu a Figueres l'any 1965 o 1966. Va cantar "Sa cançó de son coletes" i vaig quedar com si m'hagués... Vaig quedar aclaparat amb un sentiment immens de país i de crítica al que ens han fet al llarg dels segles... Aquesta cançó tan bonica en què parla dels anys més tristos de la dependència del rei que, des de Nàpols, governava sobre terres baleàriques, de la misèria dels servidors del poder. On diu allò de "tots eren manacorins, si ho eren els condemnats, també ho eren els botxins"».

Josep Oliveras va fer el batxillerat a Figueres, a l'Institut Ramon Muntaner. Tenia quinze anys i compartia un pis que els havia llogat Xavier Dalfó, fundador i director de la revista *Canigó*. Va Compartir vida i experiències amb en Joan Gasull (que formaria part de la primera generació de filòlegs catalans que va entrar als instituts, a banda d'escriptor i poeta), en Dídac Piñero (activista polític i

cultural i ecologista) i en Francesc Tubau (activista anti-franquista que seria durament represaliat pel seu intent fallit de fer volar la discoteca Tiffany's de Platja d'Aro).

A la capital empordanesa «m'estimulava l'al·licient d'una certa autogestió cultural». Passava les estones a la biblioteca i a la històrica llibreria Canet, i comprava els discos que sortien en català a Discos Causa. A l'institut va conèixer «grans professors» com Maria Àngels Anglada, Isabel-Clara Simó, Neus Llobera, Dolors Condom o Albert Compte, que obrien escaletxes en el rígid sistema educatiu franquista. Era la Figueres de la meitat dels anys seixanta, amb moltes activitats culturals i socials i «sortides que em van fer estimar les muntanyes, les esglésies i els dòlmens de la comarca».

Amb la colla de l'Escala organitzaven representacions de teatre popular i concerts i recitals, amb una associació promoguda pel capellà del poble. Va tenir una rellevància especial el concert que van organitzar de Guillermina Motta, Maria del Mar Bonet i Pau Riba. La venda d'entrades havia de pagar el caixet dels músics, però la Guillermina va arribar en taxi des de Barcelona i va generar un deute important. Va ser «gràcies al notari de l'Escala, que era molt progre», en Xavier Rocha, que la situació es va poder resoldre: els va ajudar avançant els diners, que, alhora, li retornarien organitzant una representació teatral. En aquell concert, però, no hi va participar un nom que semblava prou evident, Lluís Llach: «Una cosa que em va saber greu era que vam ser molt poc comarcalistes i no vam tenir en compte la persona d'en Lluís Llach». El cantant de Verges, però, tot i no cantar-hi, va assistir al concert.

El grup de joves de Josep Tero es trobava i plegats cantaven les cançons d'Els Setze Jutges, de Raimon i del Grup de Folk, o cançons italianes que no entenien, i també componien les seves pròpies i incipients composicions. El primer cop que Josep Tero va pujar a un escenari va ser a Figueres: «Devia ser el 1966. Jo devia tenir catorze o quinze anys. Va ser al Patronat de la Catequística, on llavors s'organitzaven uns festivals que es deien Cop de Gong [Golpe de Gong]. Hi anàvem a cantar amb els de la colla de l'Escala, que vam començar a escriure cançons

plegats: en Benet Juli, la Carme Callol, la Mari Carme Moriscot, la Margarida...».

Golpe de Gong era un espai participatiu no professional que feia una convocatòria per a cantants i grups de música els dimarts a la nit. Des de principis de 1950 el presentava Lluís Vega al Patronat de la Catequística de Figueres. L'espectacle es dividia en tres parts: una primera part que era per a la secció infantil, una segona part per a cantants i la darrera part per a conjunts. Per Golpe de Gong «hi van desfilar tota mena d'artistes de varietats, rapsodes i formacions musicals». Va ser molt important per donar a conèixer nous artistes, i va tenir encara més popularitat gràcies a les retransmissions que en feia Ràdio Popular de Figueres.

En aquells primers anys d'actuacions com a aficionats, el motor era l'entusiasme juvenil i la voluntat de denúncia a través de la música: «Denunciar la manca de llibertat absoluta de la qual començàvem a tenir consciència durant la dictadura. Érem esclaus d'una cultura que era la que se'ns imposava», recorda Josep Tero.

Aprofitaven qualsevol ocasió d'una concentració de gent, com els aplecs de Sant Sebastià a Palafrugell o de Santa Caterina a Torroella de Montgrí («ens posàvem a cantar davant l'ermita cançons d'Els Setze Jutges, Raimon o el Grup de Folk, que no tenien res a veure amb els que feien romiatge, que anaven a la capella i portaven un exvot de cera o metall»), o bé festivals en espais rurals, en sales de cinema, en esglésies o fins i tot en corrals, llocs i espais

LA ESCALA SABADO DIA 31 DE MAYO
A LAS 10 DE LA NOCHE

**INAUGURACION
NIGHT CLUB EL DILEME**

Gran Fin de Fiesta amenizado por los Conjuntos

"Los Rangers" y "Els Dilemes"

Con la colaboración de los destacados intérpretes locales
de la Canción Catalana

"Banet-Juli" y J. Oliveras

ENTRADA LIBRE

DOMINGO DIA 1.º DE JUNIO — A PARTIR DE LAS SIETE DE LA TARDE

Iniciación de temporada, Discoteca y Baile por el Conjunto

Los Príncipes

**CADA DIA A PARTIR DE LAS DIEZ
DISCOTECA Y UN CONJUNTO**

GRUPA EL PEQUEÑO - FIGUERAS

que permetien un contacte molt directe amb la gent a la rodalia de l'Empordà. Van coincidir amb Anton Maria Rigau i Antoni Puigverd (avui un reconegut escriptor i periodista) o Carme Callol (avui una coneguda actriu i dobladora) i Enric Castelló en col·lectius com Ronda de Cançons i Alegria: «Hi participàvem tots aquells que teníem ganes de cantar i cantàvem acompanyats quasi sempre amb la guitarra. Gent de la Bisbal, Palafrugell, d'arreu de l'Empordà». Se succeïen les actuacions a Figueres, Olot, Banyoles, Girona, Palafrugell... Eren festivals o actuacions en un món rural i, fins i tot, van actuar en alguna quadra. Ja en solitari, l'estiu de 1966 o 1967 Josep Oliveras va actuar a la primera part d'un recital de Guillermina Motta, on va tocar algunes de les cançons que ja havia compost i que formarien part, anys més tard, del seu primer disc.

També, amb el seu amic Benet Juli, va participar en la inauguració del *night club* Dileme a l'Escala. Era el 31 de maig de 1969. Van compartir nit amb dos grups de pop-rock, Los Rangers i Els Dilemes, i la seva actuació es va presentar, com ens fa saber el músic i pastisser gironí Fredi Faure en el llibre *Peluts, rockeros i ye-ye's a la Girona dels 60*, com la de «los destacados intérpretes locales de la canción catalana».

En aquell moment, en Josep tenia divuit anys i estava a punt de traslladar-se a Girona per començar els estudis de magisteri. La cosa podria haver anat per altres viaranyes si hagués acceptat una proposta ben curiosa que li havien plantejat un quant temps abans: incorporar-se com a vo-

calista a l'orquestra Amoga, proposta que li van fer seduïts per la seva poderosa veu. Però ell no s'hi veia, cantant ballables: «No, de cap manera», va ser la seva resposta. La seva no era una música per ballar, les seves cançons eren per escoltar i reflexionar, per seduir i remoure consciències, per cantar al país al marge de la societat de consum.

Josep Tero veia la Girona dels anys setanta «com una ciutat dominada pels capellans, les monges i la gent de mentalitat burgesa». Però també va entrar en contacte amb la Girona bohèmia, com la que es movia al voltant de Josep Tarrés i el seu Pessebre Gòtic, en el qual va participar. També es va integrar a la Coral Polifònica per mitjà del mestre Josep Viader, que era professor seu a magisteri, i va freqüentar espais d'exposició artística com La Gàbia o l'escola d'arts aplicades La Farga.

El moment inicial de la trajectòria professional de Josep Tero en el món de la cançó va ser l'any 1972, quan es va presentar al Concurs de Promoció de Noves Veus que organitzava La Cova del Drac de Barcelona i que coordinava Enric Frigola. S'hi va presentar amb un parell de les cançons que després formarien part del seu primer disc i del seu repertori habitual: «Balada» i «Si tornaves».

Va quedar en tercera posició, darrere de Ramon Muntaner i Joan Isaac. Un podi de luxe, que d'alguna manera també seria l'inici del que s'ha batejat com a «segona generació de cantautors catalans», seguint l'empremta de la Nova Cançó, d'Els Setze Jutges, de Pau Riba i de Raimon,

que formarien músics com Joan Isaac, Ramon Muntaner, Marina Rossell o el mateix Josep Tero.

En Josep recorda «una cosa curiosa» el dia de la final del concurs de Noves Veus: «Jo, que era un home de poble, quan anava a Barcelona en aquella època, aprofitava per anar al cinema o al teatre. A prop de La Cova hi havia el cinema Regina i hi vaig anar a veure una pel·lícula. Tot seguit havia de cantar. L'estat d'ànim va ser terrible, el malestar que em va provocar... Estava vençut pel sentiment».

En tot cas, la carrera d'en Josep es començava a perfilar. Semblava que podia tenir un lloc al món de la música. L'any 1973 va crear el grup de cançó Indika 73, juntament amb Pilar Heras (guitarra), Eugènia Sala (guitarra), Anton Rigau (contrabaix), Ernest Díez (guitarra), Joan Ferrerós (mandolina) i Alfons Gumbau (percussió). Durant dos anys, Indika va fer recitals entre el Gironès, l'Empordà i Barcelona. I l'any 1974 va participar en el programa *Nova Gent* que Salvador Escamilla presentava al circuit català de Televisió Espanyola i en el qual donava veu a intèrprets catalans joves. En aquella aparició televisiva, Josep Tero hi va interpretar les dues cançons premiades al concurs de La Cova del Drac.

Un cop acabats els estudis de magisteri a Girona, en Josep es va traslladar a Barcelona per iniciar la professió de mestre i recloure-s'hi. Escrivia cançons i feia algunes adaptacions de poemes, com «Si volíeu escoltar», de Salvador Espriu (que Marina Rossell va enregistrar al seu

primer disc); «Aiguamolls», de Maria Àngels Anglada, o «Balada de la garsa i l'esmerla», de Joan Roís de Corella. Però reconeix que «fins al 1981 o el 1982 van ser uns anys tèrbols». Tot i això, hi ha algunes dades rellevants: va participar en el Festival de la Cançó Marinera de Palamós, on va obtenir el tercer premi («soc el cantant dels tercers premis», diu en referència a aquest guardó i al de La Cova del Drac d'uns quants anys abans) i va conèixer Marina Rossell i hi va compartir pis.

Treballant al Servei d'Ensenyament del Català, vinculat al Departament de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, Josep Tero va participar en dos llibres per donar a conèixer entre els alumnes cançons populars catalanes i fomentar l'ús de la llengua, *Cançons populars i tradicionals per al cicle inicial d'EGB* i *Cançons populars i tradicionals per al cicle mitjà d'EGB*, editats, respectivament, els anys 1983 i 1985, acompanyats d'una casset amb els temes interpretats per ell mateix. Aquest treball el va posar en contacte amb David Cardús, un metge català que treballava a la NASA (l'agència espacial i aeronàutica dels Estats Units) i que col·laborava en la projecció de la cultura catalana als Estats Units a través de l'American Institute For Catalan Studies, creat el 1979. Josep Tero va anar a cantar, l'any 1986, a la universitat St. Thomas de Houston, i també a Nova York i a Los Angeles, en recitals i concerts promoguts pel doctor Cardús. Més tard, l'any 1995, va presentar el disc *Lladre d'amor* a la mateixa universitat i a l'icònic Dag Hammarskjold Auditorium de les

Nacions Unides a Nova York. I encara faria una tercera visita el 2001, per cantar-hi temes de la seva trajectòria i del darrer disc acabat de publicar en aquell moment: *Sal*.

Però un fet determinant en la seva carrera va ser el retrobament amb Lluís Llach. Tots dos es coneixien de joves, de les amistats comunes de Benet Juli i Carme Callol, l'un de Verges i l'altra de l'Escala. Al port nou de la Clota, en Llach hi tenia la seva barca, al costat de la d'en Benet i la del pare d'en Josep. Lluís Llach, en una entrevista amb l'autor del llibre, recorda aquells temps: «Em sembla que jo tenia vint-i-quatre o vint-i-cinc anys. Tenia una barqueta vella però molt maca, que es deia *Imar*. Després vaig tenir un barco més gran i li vaig posar el mateix nom. Tenia la barca a l'Escala i hi anava contínuament, era una bogeria el que tenia per anar amb aquella barqueta. Vàrem fer un grup molt maco, que a mi em va ajudar molt, perquè era un context diferent del de Verges. El fet del Mediterrani era molt important, i tant en Benet com en Josep cantaven, i la Carme Callol també cantava una miqueta. Després es va dedicar a una carrera molt maca al teatre. I cantàvem, tot i que per a mi l'important era l'ambient».

En Llach ja era un músic important. Era el darrer d'Els Setze Jutges, als quals s'havia incorporat l'any 1967, aportant, en paraules de Miquel Porter, «un aire fresc i diferent» al col·lectiu. Cançons com «Que feliç era, mare», «El bandoler», «Per un tros del teu cos» o «Irene» havien estat temes d'èxit, i «L'estaca» es va convertir, també, en

un símbol de la lluita antifranquista i del compromís dels cantautors amb la llibertat.

Des de la seva posició de músic professional, Llach també ajudava els seus amics, que, com diu Josep Tero, «érem criatures que apreníem». Ajudava en Benet Juli, la Carme Callol i en Josep Tero amb classes de piano i exercicis de veu per aprendre a respirar, i en Josep recorda que «m'animava a no perdre la trempera» en el món de la música.

Així doncs, entre els anys 1982 i 1986 Lluís Llach va incorporar Josep Tero als seus concerts com a teloner, en una seixantena de concerts arreu del país, fet que li va servir per donar-se a conèixer al gran públic. Segons Lluís Llach, Josep Tero «feia unes cançons precioses, diria que amb una personalitat molt concreta, però en canvi li costava arribar a molta gent, i a mi això em frustrava molt, perquè, ostres, com pot ser que unes cançons tan maques i que tothom reconeix no arribin a més gent? Recordo també la mútua admiració amb la Marina Rossell».

D'alguna manera, Lluís Llach va ser el nexa entre Els Setze Jutges i la segona generació de cantautors catalans, i va ajudar, en la mesura que va poder, a visibilitzar els cantautors d'aquesta segona generació i a donar-los projecció: «Aleshores m'importava molt que la gent jove tingués veu. I vaig portar-lo a ell, en Joan Isaac, en Ramon Muntaner..., i al final vaig portar la Marina. El que feia era portar-los una temporada, perquè tenia molta gent als recitals. Si venien amb mi, en un any segur que els havien

vist vuitanta mil o cent mil persones. Jo veia que hi havia un tap en una situació de mercat feble i cada vegada més feble, i l'única manera de crear una relació directa amb el públic era portar-los als concerts».

Evidentment, aquesta nova fornada de cantautors havia après l'ofici «dels nostres mestres, dels primers cantants de qui ens havíem alimentat del seu treball», com reconeix Josep Tero d'aquella generació compromesa en la salvaguarda de la llengua, en una època en què no hi havia cançó en català. Com diuen Juan Manuel Escribuela, David Ferrer i Fermí Puig en el llibre *Els Setze Jutges. Crònica tendra i irònica d'un país*, la crida que va fer Lluís Serrahima a la revista *Germinàbit* el gener de 1959 en què reclamava «cantar cançons, però nostres i fetes ara» va contribuir a l'aparició de la Nova Cançó i d'Els Setze Jutges, que «van ser creats a partir del no-res per tal d'estimular l'aparició de cantants professionals, capaços d'estendre la cançó catalana per tot el territori». Miquel Porter i Moix, Remei Margarit, Delfi Abella o Josep Maria Espinàs van incorporar una generació més jove, formada per Guillermina Motta, Joan Manuel Serrat, Francesc Pi de la Serra, Maria del Mar Bonet i Lluís Llach —el darrer Jutge—, i darrere seu va venir la segona generació, amb Josep Tero, Marina Rossell, Ramon Muntaner i Joan Isaac, entre d'altres.

Un moment important d'aquells anys va ser el concert al pavelló del Joventut de Badalona el 14 de març de 1982, en un acte convocat per Nacionalistes d'Esquerra

amb el lema «Contra l'harmonització. Defensem la nostra nació. Per l'autodeterminació dels Països Catalans», que era la culminació d'una jornada de manifestació contra la Llei orgànica d'harmonització del procés autonòmic (LOAPA), que van aprovar a Madrid el Partit Socialista Obrer Espanyol (PSOE) i la Unió de Centre Democràtic (UCD) al cap de poques setmanes i que limitava i laminava les competències d'autogovern de la Generalitat; i per recaptar fons per a la campanya d'oposició a aquesta llei. En aquell concert hi van actuar Lluís Llach, Marina Rossell i Josep Tero, que recorda que «la LOAPA era una llei amb la qual l'ensenyament de la llengua quedava absolutament afectat i afavoria molt poc la catalana. En resposta a aquesta llei, es va celebrar un recital davant

de sis mil persones. Jo hi vaig prendre part i, abans de sortir a l'escenari, en Lluís em va recomanar que cantés amb força. Vaig interpretar quatre o cinc peces, després va actuar la Marina i, més tard, ell. Per allí rondava també Josep Maria Espinàs, i hi havia un públic molt d'esqueres, totalment a favor del país».

Lluís Llach recorda aquelles actuacions d'una manera especial: «Va ser molt maco perquè hi havia una confluència dels sentiments de cadascú en la defensa de la llengua, de cara a un tipus de cançó amb pes (que segur que en Josep ha aconseguit més que no pas jo), la passió pels cantants grecs, que no és una qüestió menor, perquè molts de nosaltres tenim influències franceses o anglosaxones».

Lluís Llach té en gran estima Josep Tero, i els punts en comú amb ell, tant des del punt de vista intel·lectual com cultural, són nombrosos: «Amb en Josep ens van unir moltes coses. Era una persona amb moltes inquietuds intel·lectuals, de vegades obsessives, però és quan un aprofundeix en les coses. Vàrem cantar molt de temps junts. A ell li agradava molt la música grega, ha musicat sobretot Kavafis d'una manera fantàstica i, a més a més, és un gran creador de cançons. Se'l considerava i se'l pot considerar ara com un gran autor de cançons. Seríós, la seva afecció per la cultura, per la literatura, feia que els poemes tinguessin molta importància, que els diguéssim molt bé».

Josep Tero també reconeix el valor d'aquella seixantena de concerts que van compartir: «Va ser un taller, una

escola de tot, de l'escenari i del plantejament a l'hora de la professionalitat a la feina. Perquè cal subratllar que ningú com ell ha fet més promoció de noves veus, donant cabuda a cançons de cantautors que no eren coneguts, com era el meu cas. Va ser més d'un any i mig de diferents actuacions. Va ser una promoció important».

El pas següent, que semblava lògic, va ser l'enregistrament d'un disc que li hauria de servir com a carta de presentació: «Això del primer disc va ser pura necessitat, perquè si no hi havia disc, com et presentes?, com ho saben, que existeixes?». I tot i que la primera temptativa amb una discogràfica no va arribar a bon port, va ser la discogràfica Picap la que va publicar l'any 1986 *Batec d'ocells*, el seu primer disc.

Picap va néixer el 1984 per iniciativa de Joan Carles Doval, un sabadellenc que havia treballat a la ràdio i com a promotor de concerts, i que entre 1972 i 1983 va treballar al Departament de Promoció d'Artistes d'Edigsa, que, juntament amb Concèntric i Als 4 Vents, havia editat la música catalana fins aquell moment, creant una «sensació de certa normalitat als anys seixanta», com va escriure el periodista Joaquim Vilarnau en l'article «L'inici de tot», publicat a *Enderrock* el 2022. Picap, Discmedi, Salseta Discos, Audiovisuals de Sarrià o Produccions Blau a Mallorca en van prendre el relleu, amb una vocació professional, a banda de la tasca d'activisme cultural. Va ser gràcies a aquelles primeres discogràfiques que es va anar

formant el «paisatge musical que tenim» ara mateix, com ho descrivia Àlex Eslava de Discmedi.

Josep Tero va ser un dels primers cantautors que va publicar Picap. Joan Carles Doval recorda, entrevistat per l'autor del llibre, que «en Josep Tero i jo ja ens coneixíem de feia temps, havia vingut al meu programa de Ràdio Sabadell i a més havíem coincidit en diferents recitals, etc. A mi sempre em va agradar molt com treballava les lletres i les melodies, el vaig considerar sempre un molt bon autor compositor; com a intèrpret podia ser més fluix, però la passió i intensitat que posava a cantar feia que el resultat fos molt bo i per això li vaig oferir incorporar-se a Picap».

Doval va publicar també discos de cantautors com Maria Josep Villarroya o Hèctor Vila, que feia cançó d'autor però de caràcter més pop o melòdic: «Vàrem creure que calia obrir el mercat de la cançó d'autor, que calia incorporar-hi públic nou, i en aquest camí vàrem treballar amb cantants com Vila, Villarroya o Joan Soler Boronat, per exemple». Picap també va editar els discos d'un incipient rock cantat en català, amb grups com N'Gai N'Gai o Doble Bluble.

Batecs d'ocells aplegava en bona part les cançons que formaven el seu repertori en directe d'aquells anys, amb alguns temes que es remuntaven als seus inicis, com els que va interpretar al concurs de La Cova del Drac: «Representa tot el que has anat fent sempre: cançons amb arrels de poble, de país, versions de poetes... En aquest primer disc jo explicava quin era el meu univers». *Batecs*

d'ocells aplega poemes de Maria Àngels Anglada, Roís de Corella, Salvat-Papasseit, Kavafis i Clementina Arderiu, a més de tres temes del mateix Tero («Balada», «Si torna-ves...» i «Cançó de bressol») i una cançó popular.

A aquest primer projecte discogràfic de Josep Tero hi van contribuir una bona colla d'amics, començant pel periodista Xevi Planas, «que sempre es va portar molt bé amb mi, en el sentit que li agradava el meu treball i en feia difusió, i el considero una peça clau en tot el que va ser el desenvolupament del meu treball. És una persona clau a la meua vida». Planas va coordinar un projecte que va dirigir musicalment Carles Cases, amb una rica instrumentació amb mandoles, violins, violoncel, piano, contrabaix i acordions. Com no podia ser altrament en aquest primer enregistrament, que es va fer el mes de setembre de 1986 als estudis Gema-1 de Barcelona (avui desapareguts, on havien gravat músics com Sisa, Maria del Mar Bonet i Pau Riba o el grup Lone Star), hi van participar amics com Lluís Llach i Marina Rossell. L'amic de Verges hi tocava els sintetitzadors i faria els arranjaments de «Cançó de remar», un tema de tradició popular que juga amb els malnoms amb què es coneixien les diferents poblacions costaneres, en el qual en Josep no va deixar d'expressar també la seva idea de país:

A Sant Feliu són tapers
i a Palamós els embarquen.
A Begur són bacanars
que corallen a la brama.

I a Pals són arrossers,
mengen l'arròs a llossades.
L'Estartit, peix fregit,
julioles a la brasa.

I l'Escala és mal port
pel vent de la tramuntana.
I a Empúries hi ha un convent
on no volen donar aigua.

[...]

I en arribar al Rosselló,
aniríem fins a Salses.
Però els francesos s'hi han ficat
i la cançó es torna agra.

Batec d'ocells es va publicar l'any 1986, just vint-i-cinc anys després dels primers concerts d'Els Setze Jutges. La recepció del disc va ser bona i els temes «Batecs d'ocells» i «Balada», publicat en single, van ser àmpliament difoses a les emissores de ràdio. Josep Maria Espinàs, en un article a *l'Avui* del 7 de desembre de 1986, en què cridava

a «redescobrir la cançó», enllaçava el «bateig» de la Nova Cançó amb alguns músics recents, «una gent que fa vint-i-cinc anys no hi era», com els valencians Partaka i Paco Muñoz, Miquel Pujadó o Josep Tero, de qui deia que «té una veu plena, madura i agradable i l'aplica sovint a unes músiques ben lligades». I efectivament, enllaçant-ho amb la idea d'en Tero que aquest disc era una carta de presentació, Espinàs escrivia en aquest article que «en Tero ha fet i fa molta feina, cantant arreu; ara, aquest disc és com si li haguessin donat un crèdit oficial, un passaport per a emprendre nous viatges i passar fronteres. Espero que tingui la sort de desplegar-se del tot».

Al a revista *Presència*, el periodista Xevi Planas, veritable documentalista i historiador de la cançó catalana, deia que les peces del disc «respiren una influència clara d'aquella impressionant col·lecció de discos de música mediterrània que va descobrir, a meitat dels anys seixanta, a la sala de ball La Nansa de l'Escala».

A Picap, Josep Tero va publicar bona part de la seva discografia, fins a vuit discos, fins que l'any 2002 va abandonar la companyia, una mica decebut per la poca visibilitat dels cantautors en uns moments en què els grups de rock s'imposaven tant pel que feia al públic com al ressò mediàtic: «Em vaig sentir de vegades ignorat». Tant Josep Tero com altres cantautors van tenir una gran difusió en aquells anys de finals dels vuitanta i principis dels noranta a través de les emissores de ràdio locals que en aquells moments es creaven i que dibuixaven un

panorama comunicatiu descentralitzat. «Vàrem apostar fort per les incipients emissores locals i és de les decisions que més content i orgullós n'estic. La gent que les portava eren joves amb ganes, amb passió i ganes de donar suport a la música del país, i la programació que feien era una autèntica alternativa a les emissores comercials i públiques», recorda Joan Carles Doval. Però els grans mitjans han menystingut sempre un determinat tipus de música i el rock català es va imposar també en l'àmbit comunicatiu. De tota manera, en Doval no creu que músics com Josep Tero es veiessin arrossegats per l'onada del rock: «No ho crec... El tema de les tendències és temporal, cíclic i etern. Hi va haver una època en la qual la moda eren els cantautors. Més endavant, la música de Zeleste i el folk van marcar tendència. Als anys vuitanta, que són els anys de què parlem, hi havia un gran desert... Havíem recuperat la democràcia, els cantautors els donaven per amortitzats, ja els havien utilitzat prou a la Transició. En aquells anys hi havia les restes de Zeleste i música funk, i fins a finals de la dècada no es va imposar un nou estil, que fou el rock en català amb estils diferents. No crec que el rock eclipsés els cantautors, en absolut».

A partir d'aquell primer *Batec d'ocells*, fins a deu discos més s'han succeït de manera pausada però continuada fins al darrer treball, *Fugir i salvar-se*, publicat el 2022. Alguns dels seus treballs han tingut un gran reconeixement, com *Camins de tarda* (1998), que va ser escollit com el segon millor disc català d'aquell any i un dels mi-

llors discos d'autor publicats a l'Estat espanyol; o *Raval* (1990), en què van col·laborar Maria del Mar Bonet, Marina Rossell i Georges Moustaki. Un dels seus temes més bells, «Quan dic l'Escala», del disc *Sal*, ha estat considerat una de les millors cançons escrites en llengua catalana. I cal afegir també altres «feines musicals», com el seu llarg treball com a lletrista per a Marina Rossell, Maria del Mar Bonet, Laurentis Mahairitsas, Maria Josep Villarroya, Inma Serrano... La trajectòria de Josep Tero es mou entre els escenaris i els enregistraments discogràfics, sempre amb la voluntat de divulgació de la poesia catalana per mitjà de les seves adaptacions musicals i la reivindicació cultural, social i nacional, en defensa del medi ambient i de les llibertats col·lectives i individuals.

Llengua i país

El compromís amb la llengua i amb el país, en Josep Tero l'ha tingut sempre molt clar. De fet, si es dedica a la cançó és per aquelles actuacions que va veure de ben jovenet de Raimon, Guillem d'Efak i tants altres cantautors que transmetien un missatge de lluita i reivindicació. Josep Tero forma part del que s'ha anomenat segona generació de la cançó, la que va seguir Els Setze Jutges, que va continuar reivindicant la llengua i, tot i que la dictadura s'havia transmutat en una democràcia formal, creu que encara cal seguir cantant: «Jo sí que tinc la consciència d'actualitzar Els Setze Jutges amb el compromís, amb la llengua».

I la llengua és un element cabdal en la determinació personal i com a cantautor de Josep Tero: «Nosaltres hem heretat una llengua. L'hem heretat amb moltes dificultats, perquè la meva generació no la podia heretar a l'escola. A les cases sí. Són els pares els que ens han fet hereus d'aquesta llengua, però fora de l'àmbit familiar, tot el que ens ha vingut en català ha estat una sorpresa». I aquí fa referència a l'aparició de Raimon, cantant en català; Els Setze Jutges, i dones com Guillermina Motta, «que no

tenia vergonya a explicar coses que no havia cantat ningú», com també va fer la francesa Barbara, i més tard La Trinca, que «va omplir un buit, el de la música ballable, que algú havia d'omplir i ho van fer molt bé».

Josep Tero, en una entrevista al *Dominical del Diari de Girona* del 2017, reivindica l'ofici de cantautor en temps d'incertesa i banalització cultural: «La banalització cultura compta amb cantautors que banalitzen el seu públic i la lluita per un món socialment i culturalment millor compta amb cantautors que no el banalitzen... Vet-ho aquí. Els qui posen text a tires musicals simples —el cas dels rapers— per denunciar la hipocresia i l'agressivitat del sistema capitalista, es mouen amb la intenció dels qui, amb melodies més o menys ben resoltes, denunciaven —amb textos més o menys ben resolts— la “cultura” opressiva dels seixanta, dels setanta... Estèticament i èticament,

soc dels qui —en aquesta societat tan globalitzada— es mantenen professionalment fidels al fet diferencial quant a l'ús de la llengua natural —el català, en el meu cas— i, musicalment, a favor de la música d'arrel mediterrània, per entendre'ns».

Les dificultats són diverses. No és només un tema de llengua, també la transformació que ha patit el món de la música, l'aparició de les plataformes musicals, el canvi de rol de les discogràfiques, la desaparició dels punts de venda de discos físics. Un treball discogràfic comporta unes despeses importants (arranjaments, músics, assajos, enregistraments...) que «ja no es recuperen, no es recuperen». Tot i això, està prou content del suport que li han donat les tres discogràfiques de les quals ha format i forma part, Picap, Stres Music i Temps Record, i que gestionen el seu llegat discogràfic: «M'estimen molt».

El seu activisme en favor de la cançó d'autor el porta a promoure i organitzar el Fòrum de la Cançó a Empúries, del qual va ser assessor durant nou anys (entre 1988 i 1999). El Fòrum era una cita estiuenca única en la qual participaven figures destacades de la cançó d'autor, tant de l'àmbit internacional com dels Països Catalans. Pel marc sempre meravellós de les ruïnes d'Empúries, hi van passar cantautors com Raimon, Marina Rossell, Maria del Mar Bonet, Lluís Llach, Paco Ibáñez, Georges Moustaki i Nena Venetsanou, entre d'altres. Era «una vetllada especial, diferent de totes les altres ofertes musicals de la Costa Brava», que malgrat l'interès màxim del públic,

es va anar reconvertint en un festival musicalment més divers i allunyat de la proposta cultural inicial.

Josep Tero també va presidir, durant deu anys, l'Associació de Cantants i Intèrprets Professionals en Llengua Catalana (ACIC), creada l'any 1988, que aplegava tant cantautors com músics de pop i rock i de música tradicional. Aquesta associació es va crear per defensar la presència de música cantada en català als mitjans de comunicació. Durant aquells anys es publicava aproximadament un disc en català a la setmana, però eren treballs que naixien «ja condemnats a la privació de tots els programes de ràdio i televisió», segons que manifestava el cantautor. La presència de la música anglosaxona a les ràdios era aclaparadora (el català estava per sota del 10 %) i els músics reivindicaven el dret de fer arribar les seves cançons «en condicions normals d'audició, perquè el consumidor les pugui conèixer almenys i decideixi si li agraden o no», com n'informa el periodista Jordi Garcia-Soler en el llibre *Crònica apassionada de la Nova Cançó*. Les crítiques dels músics es dirigien de manera especial als mitjans públics, TV3 i Catalunya Ràdio, on segons que va revelar el periodista Ramon Barnils, «hi havia ordres de no tenir preferència per la Cançó, sinó al contrari». La protesta acabaria amb una tancada a la seu del Departament de Cultura de la Generalitat en la qual van participar un bon gruix de professionals de la música, com Raimon, Lluís Llach, Maria del Mar Bonet, Marina Rossell o el mateix Josep Tero, que denunciava

públicament a l'*Avui* el 4 d'abril de 1985 «la gairebé nul·la presència de la cançó catalana a les ràdios i televisions del nostre país», i també que «poques vegades els ajuntaments ens criden perquè les nostres cançons arribin a les escoles i als instituts, a fi de desvetllar l'interès i fer conèixer un espectacle de comunicació basant en les paraules i la música» (*Avui*, 31 de maig de 1986). La reacció de la Generalitat va ser tímida i mai prou decidida, amb gestos com el nomenament de Pau Riba com a assessor cultural a la Conselleria de Cultura (que ell mateix irònicament definiria com a «Con de Cul de la Gen de Cat»), o la posada en marxa d'alguns cicles itinerants, com *Música a prop*, que cercaven promoure la música popular catalana i els seus intèrprets, tant de rock com de «música lleu» (*lleu* com a sinònim de *lleugera*), definició que «ve a resultar una mena de *mort sobtada* per decret del que fins ara s'ha entès com a Cançó», segons una notícia del diari *Avui* del dia 14 de maig de 1988. En aquest grup s'inclouia Josep Tero, que va protagonitzar alguns concerts de la campanya.

Un dels èxits més importants derivats d'aquella pressió de l'ACIC sota presidència de Josep Tero va ser la tramitació d'una proposició de llei en el Parlament de Catalunya (amb el vot en contra del Partit Popular i de Convergència i Unió, que llavors presidia la Generalitat de Catalunya) de «discriminació positiva» de la música en català, que havia de permetre que un mínim del 25 % de la música que sonés a les emissores de ràdio del país

fos en català, seguint un model que ja s'aplicava en altres països com França, on hi havia establert que el 40 % de la música radiada havia de ser «d'expressió francesa», la meitat de la qual havia de ser de nous talents o noves produccions. Aquell projecte de llei es va incorporar a la Llei de normalització lingüística de 1998, però fins ara, vint-i-sis anys després, mai no s'ha complert —ni s'ha fet complir— la normativa que estableix que hi ha d'haver el 25 % de música que sona a les emissores de ràdio en català, amb l'única excepció a tot el país de Ràdio Vilablareix, que emet 24 hores al dia contingut només en català.

Per a Josep Tero, «el registre de la cançó d'autor a Catalunya neix per la necessitat de renovar la música cantada popular i esdevé la finestra que no teníem. Les finestres eren en italià, en castellà i en francès, i alguna cosa en anglès. Fins a l'arribada dels Beatles, l'*anglosaxonització* dels ambients era molt més baixa. No ens plantejàvem si fèiem rock o no fèiem rock».

I tot i que reconeix que la música rock també va formar part de la seva cultura juvenil, evidentment, s'ha mostrat sempre crític amb la colonització musical i cultural anglosaxona, la «cultura de la coca-cola», com la va definir. «És la dominació dels productes culturals dels països dels bàrbars del nord» (*Nou Diari*, 30 d'abril de 1993). Sense embuts, en unes jornades de debat, va dir que «el ritme del rock no es correspon amb la tradició musical dels catalans i, a més, és un ritme invasor», tot i que sempre ha reconegut la influència de les músiques

de soul, jazz i blues. El context d'aquestes opinions és sempre en referència a les dificultats que té la cultura catalana per sobreviure en un món globalitzat i un Estat espanyol a la contra.

Josep Tero, en una entrevista a *Llengua Nacional* de l'any 2001 afirma que «darrere la individualitat, sempre prioritària, hi ha un fet molt més important, que és la col·lectivitat a què pertany. Em sento lligat a la meua comunitat cultural i em complac a servir fidelment el meu poble amb el meu treball, que és fer cançons i cantar-les. Aquest és la meua manera particular de veure el món i la vida, com per a d'altres pot ser-ho el fet d'estar al servei de certes frivolitats».

De la mateixa manera, Josep Tero ha criticat els qui han decidit canviar de llengua, renunciant així al seu compromís. En una altra entrevista a *l'Avui* de l'any 1988 va dir: «Em dol la deserció dels qui no s'han compromès a demostrar que només en català es pot ser tant o més universal que en espanyol». És precisament la llengua el que uneix el moviment d'Els Setze Jutges amb el que s'ha anomenat la segona generació de cantautors, entre els quals hi ha Josep Tero: «Als *mesetaris* no els agrada ni entenen això que fem nosaltres, encara que algun cantant d'aquí hagi cantat també en castellà. És un error dir que la nostra llengua no pateix. El registre de la cançó d'autor a Catalunya neix per la necessitat de renovar la música cantada popular, i la meua generació es manté en la idea de salvaguardar la llengua». I de la mateixa manera que

ha mostrat el seu compromís i s'ha posicionat sempre de manera clara, reconeix que «ara el panorama el veig més fotut que mai, perquè la llengua se'n va a la merda. I hem de reaccionar, ens hem de posicionar i reaccionar». La minorització de la llengua comporta també la de totes les expressions que es fan a partir de la llengua.

Josep Tero reivindica el seu compromís com a cantautor: «El compromís social dels creadors, dels que treballem amb paraules, en aquest cas, ens hauria de fer pensar que cal un comportament més atrevit, més compromès, per tal de resoldre aquesta falta de saber dir a cada moment les coses pel seu nom. El pensament sense paraules no existeix. Si fas cançons ho fas amb el que vols i desitges, amb el que està relacionat amb el teu món particular, que remodela-ràs amb cançons, amb lletres, amb paraules, amb frases».

La idea de país de Josep Tero és la Catalunya completa. Ho ha demostrat amb la visió poètica que ha incorporat als seus discos i les contínues actuacions arreu. Però també s'ha prestat a iniciatives diverses, i el seu nom es pot trobar en el suport polític a partits com Nacionalistes d'Esquerra i més tard Esquerra Republicana de Catalunya (ERC), partits en els quals també ha militat. Va donar suport des de l'inici a la Crida a la Solidaritat en Defensa de la Llengua, la Cultura i la Nació Catalana, coneguda en el món associatiu com «la Crida», creada l'any 1981, i també, electoralment, a Nacionalistes d'Esquerra, organitzadors del concert anti-LOAPA l'any 1982 al Pavelló del Joventut de Badalona, en el qual van participar Lluís Llach, Marina Rossell i Josep Tero.

Ha signat manifestos en suport de la plena normalització de la llengua catalana en tots àmbits culturals i socials o en suport de les seleccions esportives catalanes. L'any 1999 va donar suport a ERC en el manifest «Pel pluralisme polític i l'esquerra nacional», en què es denunciava que «Catalunya es troba bloquejada pel catalanisme conservador, pel sucursalisme polític d'una part important de l'esquerra catalana, i per un Estatut que ha demostrat ser tan incapaç de satisfer les necessitats de la majoria de la població com d'aconseguir la plena normalització lingüística i cultural».

Tanmateix, la idea de llibertat va lligada a la idea de país. Així ho manifestaria l'any 1992 al concert *Catalunya vol viure en llibertat*, en què 15.000 persones «van manifestar un clam unànime contra la repressió, la tortura i la intolerància» arran de l'anomenada Operació Garzón, en la qual van ser detinguts, a les portes de les Olimpíades de Barcelona, 45 independentistes acusats de terrorisme, alguns dels quals van denunciar les tortures a les quals van ser sotmesos i que mai van ser investigades per l'Estat espanyol. «Vam sentir una certa indefensió, però també ràbia», recorda Josep Tero en una entrevista a *El Punt Avui* l'any 2012, «i teníem el convenciment que érem capaços de denunciar que l'Estat es menjava els que ens representaven i s'esfumava una part de l'energia essencial de la lluita. I havíem de denunciar també que el genocidi continuava i es feia palpable en aquells fets condemnable».

En aquell concert històric celebrat a la Devesa de Girona el 29 de juliol de 1992 hi van participar la Com-

panyia Elèctrica Dharma, Kitsch, Lluís Llach, Els Pets, Marina Rossell, Sopa de Cabra, El Último de la Fila, Umpah-Pah i Josep Tero, que va interpretar dues de les *Cançons d'amor i de lluita* de Theodorakis, que llavors li van semblar «molt oportunes». «Va ser impressionant veure en aquell concert com la gent va saber reaccionar davant d'una agressió tan brutal contra els més dèbils.»

Però potser l'escepticisme s'ha anat apoderant del pensament de Josep Tero, que dubta que l'actual classe política estigui a l'altura de les circumstàncies. Així ho expressava a Joaquim Vilarnau a *Enderrock* el maig del 2020: «En el món polític català hi ha persones en qui es pot confiar, però en general no han sabut resoldre la nostra supervivència. Crec que hem de tenir confiança en nosaltres mateixos i saber-nos organitzar. Volem morir com a poble? Jo no, i faré tot el que pugui perquè això no passi».

Josep Tero no és només un músic que té una envejable sensibilitat poètica o d'estima envers el seu poble, sinó que en cap disc no oblida la reivindicació social i nacional, que és el motor que el va impulsar a dedicar-se a la cançó. La cançó reivindicativa d'Els Setze Jutges li va fer comprendre la realitat que vivia Catalunya sota l'opressió feixista, i la història del seu poble i de la seva gent a l'Escala va posar noms i cognoms a aquella opressió. L'univers que representa el seu poble el projecta al seu país: «Jo formo part d'una generació que hem estat

introduïts en aquesta història de la globalització, aquesta història tan lletja dels serveis». I ho exemplifica, precisament a partir de la seva experiència, amb la història de la seva Escala: «Era un poble en el que cadascú era molt creatiu, a l'hora de buscar feines per subsistir, com tots els pobles. Hi ha molts oficis que han desaparegut, oficis relacionats amb els metalls, amb la fusta, amb els teixits, amb el cànem. Tot això ha desaparegut». I de la mateixa manera, la transformació i la destrucció de l'entorn natural, la colonització implacable del paisatge afecta la terra, la gent: «Quan el clima es fa malbé, aquest canvi climàtic també perjudica molts aspectes del comportament. Els pagesos han perdut l'oremus. Aquest desordre còsmic ens converteix en gent malalta, mentalment perduts. Moltes expressions les perdem. Quan veus tot això, quedes acollonit».

Així que no és estrany que Josep Tero entengui l'ofici de cantautor com un exercici de militància pel seu país, per la seva llengua, per la seva cultura. La reivindicació de la història de l'Escala és també la seva lluita per Catalunya, pels Països Catalans. Al llarg dels anys, Josep Tero s'ha posat al costat, tant personalment com a través de la seva música, de la defensa dels aiguamolls de l'Empordà i de la defensa de la llengua davant dels atacs furibunds de tota mena que ha patit i encara pateix; i també ha lluitat contra la instal·lació d'un parc eòlic marí a la costa empordanesa o contra l'enderrocament d'un edifici històric de l'Escala.

En un article al diari *Avui* de l'any 1980 titulat «Salvem els pobles i les comarques: salvem Catalunya», d'una manera nítida i clara escrivia:

Nosaltres continuarem al peu del canó, salvant cementiris marins i alfolins. L'Alfolí i el cementiri marí són, a l'Escala, els elements d'arquitectura popular més interessants, per a la recuperació dels quals es va fer una campanya de protecció, rius i aiguamolls, cases i carrers; salvant l'Escala, l'Empordà i Catalunya, que encara és covarda, bruta i trista, i salvatge, però que volem cada vegada més lliure, neta i feliç.

«Balada», la cançó que obria el seu primer disc, *Batec d'ocells*, i que prèviament havia interpretat al concurs de La Cova del Drac, va ser una de les primeres cançons que va escriure amb lletra pròpia. Hi parla del país, de la descoberta del territori, de la seva història, la seva llengua, la seva gent... Evoca metafòricament la grandesa històrica de Catalunya:

No vaig conèixer el teu jardí llavors,
quan els xiprers eren tan verds.
Sé que eres forta i molt valenta, però
el teu somriure fou molt breu.
Tot i que ara aquella plenitud queda lluny i sotmesa:

Lluny t'he trobat; i els llargs matins i el fred
han arrugat la teva pell;
i t'ha fet vella un cop de mar, també;
i t'ha fet vella aquest mal temps.

El to evocador de la cançó pren força amb l'acompanyament de la veu de Marina Rossell i en va ser una de les més destacades d'aquest disc de presentació. Es va publicar en format de single promocional i va tenir una àmplia difusió, mercès a la promoció que en van fer les emissores de ràdio municipals que acabaven de néixer, promogudes per gent jove, que donarien un impuls de normalitat a la música cantada en català i contribuirien també a l'esclat posterior de l'anomenat rock català.

En aquell disc també hi trobem «Cançó de bressol», que va dedicar «als infants de les nacionalitats oprimides», on veiem la seva mirada a la Catalunya completa i on denunciava:

Al Rosselló i al País Basc,
a Occitània i més enllà,
els qui et percacen t'han robat
l'antiga casa i el parlar;
i et sents estrany.
I així la història et duu tristor
com quasi totes les cançons
del Rosselló.

Amb algunes cançons reviu episodis de la història recent amb la voluntat de recuperar la memòria col·lectiva. És el cas de la cançó «A la plaça de maig», que dedica a Dones del 36, una associació que vol fer conèixer a la societat, especialment a les noves generacions, un període de la història a través de la visió d'unes dones que van defensar la llibertat i la democràcia i que van viure la Guerra Civil al front o a la rereguarda, que van patir l'internament en camps de concentració o en presons, o que van ser represaliades durant el franquisme per la seva lluita en la clandestinitat. En aquesta cançó, Josep Tero recorda:

Era l'any trenta-sis, i eren a Barcelona,
a l'estació de França;
i en el quaranta-dos, a Atenes i a París,
a Roma i a Amsterdam.

I en el segon disc, *Raval*, musica magníficament el poema de Jordi Bilbeny «11 de setembre», dedicat a la memòria del president Lluís Companys en el cinquantenari del seu afusellament, que acaba amb aquests versos:

I a les cendres de Xàtiva fruitaran homes lliures
per fer una Catalunya independent amb mi.

Josep Tero sempre s'ha mantingut fidel a la seva llengua, a la seva terra i al seu poble.